

● Szegedi marihuánát is szívhat az amszterdami narkós...

Drogcentrum: sziget a kábítószer-tengeren

Péter és Jenő már szakított a kábítószerrel. De ha gondjuk akad a világgal, ma is otthonra lelnek az újszegedi drogcentrumban. (Fotó: Karnok Csaba)

Van aki azt mondja: szomorú titkok tudója ez az épület. Más úgy véli: ha ez az intézmény nem dolgozna Szegeden, már minden parkunk padját elfoglalták volna a kábítószer-től bódult fiatalok. S bizony olyannal is beszéltem már, akinek fogalma sem volt arról, hogy a Tisza partján működik egy drogcentrum. Márpedig van ilyen, s immár évek óta szolgálja a kábítószerrel szembeni küzdelmet. S hogy milyen sikerrel? Egyáltalán, le lehet birkózni a drogos kórt? Vagy napjainkra olyan sokan váltak a kábítószer rabjaivá, hogy el kell fogadnunk: márpedig drogmentes világ nem is létezik? Nos, ezekre a kérdésekre igyekszünk választ adni mai riportunkban...

Ha valaki csendet szeretne hallgatni, téli hétköznap délelőttjén, föltétlenül sétáljon el Újszegeden a Fésű utcába. A közeli vasútállomásról ugyan néha elindul halk szuszogással egy-egy mozdony, a türelmesen várakozók akár egy óvatossan kanyarodó autót is megláthatnak, de mindez mit sem változtat azon, hogy az odesszai néven ismertté vált lakótelepnek ezt a sarkát különösebb igazoló papírok hiányában is kinevezhetnék a csend és a béke szigetének.

Ez a véleményem akkor sem változott, amikor beballagtam a Fésű utca 4. számú házba. Majd az épület folyosóján lépdelve is azon gondolkodtam, vajon hova tűnhettek Újszegedről az emberek. Ám elég volt egy fél pillanat, s már át is rendeződött a világ. A ház egyik hátsó traktusában aggódó tekintetű hölgyek figyelték egy nagyon betegnek tűnő férfi szapora légzését, majd mentősök érkeztek a tőlük megszokott sietséggel. Baj van? – kérdeztük. – Semmi különös. Drog-elvonási tünetek, meg ami még ezzel jár – kaptuk a választ. S mire eszünkbe jutott volna, hogy akár részletebb magyarázatot is meghallgathatnánk, a derék mentősök már el is siettek betegükkel.

Csak titokban suttogtak...

Mielőtt bárki is megkérdezné, ugyan miféle népek élnek a Fésű utcában, hogy már kora délelőtt szorgos orvosoknak kell mérniük a kábítószeres hűhullámokat, elárulom: ez az épületegyüttes ad otthont annak az intézménynek, ami ifjúsági drogcentrum néven vált híressé, messze Szeged határain kívül is. Vagyis a kábítószer falak között nagyon is ismert termék, s Zelenai Károly, a központ igazgatója sem lepődik meg azon, ha egy-egy vendégük doktorok segítségére szorul. Sőt éppen azt szeretnénk elérni, hogy akit már megfertőztek a drogok, mielőbb keressék fel a Fésű utcai kábítószerközpontot, mert itt nem csak orvosi kezelésre számíthatnak, hanem...

– A hagyományos járóbeteg-rendelés mellett szociális, jogi és egészségügyi ellátást is biztosít a mi intézményünk. Szakembergárdánkban megtalálható orvos éppúgy mint pszichológus, jogász és pedagógus – mondta el beszélgetésünk elején Zelenai Károly. Majd mielőtt beavathatott volna a drogcentrum hétköznapijainak részleteibe is, arra kértük, előbb kalapodoznunk vissza abba a nem is olyan régmúltba, amikor még szemérmetlenül hazudozó politiku-

sok még azt is letagadták, hogy Magyarországon akár egyetlen kábítószerrel is lenne.

– Hát ez valóban nem olyan régen volt, hiszen a hetvenes évek végén, a nyolcvanas évek elején inkább csak titokban suttogtak a szakemberek is arról, hogy hány fiatal fertőzött már meg a szípuzás, s arról, hogy Magyarországot már korántsem csak tranzit országgént, vagyis a Nyugat-Európába vezető szállítási útvonalként használják a nagy drogmaffiák. Pedig akkoriban már egyre több kábítószer honosodott meg nálunk. Ezt a helyzetet ismerte föl Farkasinszky Terézia doktornő is (akinek nevét ma már drogcentrumunk viseli...), s az ő munkásságának nagyban köszönhető, hogy 1987-ben végre megalakulhatott Szegeden is egy olyan intézet, amelyik a drogok gyógyításával, rehabilitációjával foglalkozott. Aztán a kilencvenes évek elején, egészen pontosan 1991-ben ifjúsági drogcentrum néven vált önállóvá az intézmény, vállalva, hogy segít mindazokon, akiket megfertőzött a kábítószer. A Fésű utcai intézetben a legfontosabb cél – vagyis a gyógyítás, a rehabilitáció, az egykori betegek visszavezetése a drogmentes világba – ma sem változott, csupán a munkakörök bővültek. Ugyanis a kábítószerrel szembeni védekezés a '90-es évek végére olyan mértékben elterjedt Magyarországon, hogy a statisztikák egyértelműen bizonyítják: a huszonevesek körében már megközelítően annyi, kábítószerrel kapcsolatba került fiatal tarthatunk számunkra, mint az olyan országokban, ahol évtizedekkel korábban hozzá lehetett jutni a különböző drogokhoz – változta föl a nem éppen rózsaszínű kábítószer helyzetképet Zelenai igazgató úr.

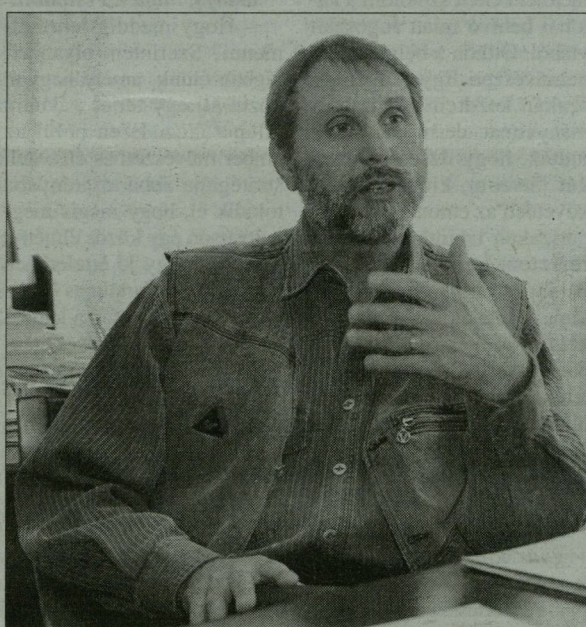
És szolgált egészen konkrét számokkal is. Ezek szerint tavaly már 310 drogbeteg kereste föl a Fésű utcai központ ambulanciáját, s emellett még 350 beteghez jutot-

tak el a drogcentrum munkatársai. Ezeket az adatokat hallgatván akár még meg is nyugodhatnánk, hogy a szegedi drogcentrum körzetében (amely Csongrád megye határát átlépve átnyúlik Békés megyébe is...) még ezer embert sem fertőzött meg a drog. Igen ám, de a kábítószer elleni harcban dolgozók több szorzószámot is ismernek. Az optimistábbak szerint az ismertté vált betegek számánál hatszor is többen kötöttek már szorosabb kapcsolatot a tiltott élvezeti szerekkel, míg a pesszimistábbak úgy vélik, inkább tízes szorzóval kell számolni, ha valós adatokhoz akarunk jutni. Vagyis Magyarország délkeleti csücskében vélhetően már közel 5 ezren bódulnak el rendszeresen valamilyen kábítószerrel.

Húszezernél több tüt cseréltek

– Sajnos ez valóban valós számnak tűnik. Ezt bizonyítja tucssere akciónk is. Ennek keretében tavaly 20 ezernél is több tüt juttattunk el utcai gondozó hálózatunk segítségével a kábítószer élvezőkhöz – kaptunk még egy igencsak konkrét adatot Zelenai Károlytól. Aki gyorsan hozzátette: nehogy valaki azt higgye, a drogcentrum még eszközökkel is segíti a kábítószerrel szembeni védekezést. A tucserével éppen azt akarják elérni, hogy a szenvedélybetegek körében legalább a fertőzés veszélyét tudják némiképp csökkenteni. Ugyanis a kábítószerrel szembeni védekezés ezekhez nem, vagy csak nagy nehezen járhat hozzá. Hol van már az az idő, amikor csak segítik ki használt tűkkel. Íme az egyenes út, ami akár egy nagyobb járványhoz is vezethet. Nos, ezt szeretnék a drogcentrumban dolgozó szakemberek megakadályozni, és a munkájuk eddigi, szerencsére, még sikerrel járt.

– Ettől függetlenül a délvidéki körzet kábítószereseinek

Zelenai Károly, a drogközpont igazgatója szerint nagy bünt követ el az a szülő, aki pofonokkal akarja leszoktatni gyerekeit a kábítószerrel

közel ötezres száma mégis csak megdöbbentő – egyezett véleményünk Zelenai Károlyéval. Akkor meg különösen – tette hozzá a drogcentrum vezetője –, ha azt is tudjuk: tavaly 192 olyan beteg jelentkezett intézetünkben, akiről korábban nem is sejtettük, hogy drogélvező. Amikor pedig ezt a számot összevetettük a korábbi statisztikákkal, kiderült: egy év alatt 60 százalékkal nőtt a drogcentrumba bekopogtatott új betegek száma. Így napjainkra már egyértelműen igazolható tény, hogy a főváros és Borsod megye után a szegedi körzetben „élvezik” legtöbben a kábítószer kínálta mámort. De nem csak élvezik, hanem természetük is nálunk a különböző olyan nővényeket, amik aztán kábítószer alapanyagként kerülnek a piaci forgalomba. Hol van már az az idő, amikor csak segítik ki használt tűkkel. Íme az egyenes út, ami akár egy nagyobb járványhoz is vezethet. Nos, ezt szeretnék a drogcentrumban dolgozó szakemberek megakadályozni, és a munkájuk eddigi, szerencsére, még sikerrel járt.

– Ettől függetlenül a délvidéki körzet kábítószereseinek

S ebben a nagy kábítószer-bizniszben kellene kivétező utat mutatniuk a szegedi drogcentrumban dolgozóknak. Egészen pontosan 32 szakembernek, mert hogy most ennyien gyógyítják főállásban a kábítószereseket a Fésű utcai intézményben. A drogcentrum működésére pedig közel 40 millió forint jut egy évben, amelynek egy részét állami támogatásként kapják, az összeg más felét pedig Szeged önkormányzata biztosítja. Miután Zelenai direktor úr elmondta, hogy a pénz mintegy 70 százalékát kell bérekre költeniük, már nem is titokt csodálkozással hallgattuk, hogy a drogközpont így is tud üzemeltetni egy olyan klubot (Fű-vész), amely rendszeres programokkal igyekszik a kábítószermentes életmódra rászoktatni a fiatalokat. Itt egyébként szigorúan tilos mind a drog, mind az alkohol fogyasztása. Nagy szigor ez olyanokkal szemben, akik talán egy-két hónapja, vagy éve még nagyon is aktív kábítószerelvezők voltak. De mégis sokan vállalják az önmegtartóztatást – már 350, klubtagsági igazolvánnyal is rendelkező fű-vész látogatja a különböző rendezvényeket. De van a Fésű utcában átmeneti szálló is, ahol egyszerre tíz olyan fiatal talál otthonra, aki saját lakás hiányában utcára kénytelen. S meg ne feledkezzünk a drogközpont rehabilitációs intézményéről sem, ami Szegedtől pár kilométerre biztosít munkát a kábítószerrel leszokóknak.

Falfestmények a Fű-vész klubban

– A pénzünk nem sok, de mégis úgy vélem, hogy a drogközpont működéséhez tulajdonképpen minden fontosabb feltétel adott – mondta Zelenai Károly, miközben körbejártuk a Fésű utcai intézményt. Nem kellett sokat bámszoknunk ahhoz, hogy rájöjjünk: ezekben az épüle-

tekben nyoma sincs hivalkodó pompának, s bizony a bútorokra is ráférne már egy szolid selejtezés. A Fű-vész klubba érve viszont már azon csodálkozhattunk, milyen egyedi, ha nem is éppen túl vidám életérzést tükröző látásmódról tanúskodó faldekorációkon vándorolhat itt a tekintet. Talán nem járunk messze az igazságtól, ha azt állítjuk: a szegedi drogcentrum hangulata a 70-es, 80-as éveket, az egykori ifjúsági klubokat idézi, míg az átmeneti szállórészbe belépve mintha régen volt munkásszállók díszletei közé érne az idegen.

Látogatásunk idején nem volt éppen teltház ebben az épületszárnnyban, de két fiatallemberrel azért sikerült összeismerkednünk. A kölcsönös bemutatkozás után óvatos kérdéssel kezdtük: vajon hozzájárulnak-e ahhoz, hogy egy drogosokról szóló írásban szó essék az ő sorsukról is? S bár jómagam inkább udvarias elutasításra számítottam, Péter és Jenő azonnal igennel válaszolt. Péter Tokaj-hegyaljáról beszélt, ahol tinédzser korában előbb az alkohollal, mint kábítással igencsak alkalmas szerrel ismerkedett meg. – Nem voltam én alkoholist – közölte velünk –, szüleim, akik egyébként orvosok, mégis beutaltattak a hárshegyi szanatóriumba egy elvonókúrára. A piálást szépen abbahagytam, az igaz, de a droglegvonnában gyógyulató sorstársaim szépen rászoktatnak a kábítószerre. S ettől kezdve örökös harcot vívtam a droggal és alkohollal. De szerencsére ennek már vége...

Jenő talán életében sem járt a Tokaj-hegy környékén, orvos szülőkkal meg végre nem büszkélkedhet. Nevelőintézetben nőtt fel, ahonnan – mint ő mondta – nem volt nehez megtalálni azt az ösvényt, ami elvezet a drogokig. Már 13 éves korában szípuzott, majd kipróbálta a legkülönbözőbb kábítószereket. Megismerkedett a könnyed, felszabadító mámmal, s közben tönkre ment a házassága, elvesztette a családját. Nagy ár volt? Borzasztóan nagy – legyintett, vélhetően kábítószeres múltjára dühösen Jenő, aki mára már megtisztult, sikerült szakítania a drogokkal. Most már csak egy tisztességes munka kéne, csak hát nem könnyű ilyet találni. Még akkor sem, ha az ember elhallgatja drogos múltját. Ha meg bevallja, hát ne is számíton semmi jóra – mesélte el munkáigyes tapasztalatait Jenő.

Orvosok gyereke, nevelőotthonból kikerült fiatal... Akkor hát ki is itt a veszélyeztetett? – kérdeztük Zelenai Károlyt. Ő pedig erre annyit mondott: ma már mindenki. De leginkább azok a fiatalok, akik olyan családban nőnek fel, amelyben nem osztják meg gondoljaikat a szülőkkel, s inkább csak tiltásokkal, mintsem segítő együttérzéssel találkoznak.

– De a legnagyobb baj mégiscsak az, hogy Magyarországon a családok nagytöbbségében bűnözőként kezelik azt, aki kapcsolatba került a kábítószerrel. Büntetik a szerencsétlent, ahelyett, hogy azonnal olyan szakemberhez fordulnának, aki segíteni tudna a gyerekükön. Pedig csak ez lehet a megoldás, nem pedig a verés – mondta Zelenai igazgató úr. Aki szerint a drogosokat meg lehet ugyan gyógyítani, ám azzal a ténnyel azért ideje lenne szembesülnünk, hogy drogmentes társadalom pedig nem létezik...

Bátyi Zoltán